



GROENE MAATSCHAPPELIJKE STAGE  
VOOR NIET-GROENE LEERLING

# EÉN DAGJE NATUUR

*Alle scholen voor voortgezet onderwijs hebben nu minstens één schooljaar ervaring met de maatschappelijke stage. Hoe verliep het met de stages in het groen? En, hoe zal het met die stages gaan, mocht de wettelijke stageverplichting sneuvelen bij de bezuinigingen?*

TEKST LEONIE BARNIER

FOTOGRAFIE JAN KLUSKENS IKL LIMBURG, CSG EEKERINGE

In 2007 beloofden verschillende organisaties 10.000 stageplaatsen in het groen te realiseren. Een consortium van natuurorganisaties (IVN, Landschapsbeheer Nederland, het Geldersch Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer) zou 3600 leerlingen per jaar plaatsen, LTO 3000 leerlingen. Hun belang: een grote groep kinderen in contact brengen met de natuur en met de land- en tuinbouw. Iets wat anders niet zo vanzelfsprekend gebeurt.

### Meer respect

“Wij hebben het dubbele aantal bereikt en dat zijn bijna allemaal stages voor niet-groene leerlingen”, vertelt Annika van Dijk die namens het Bosschap de groene maatschappelijke stages bij de natuurorganisaties coördineert. Carla van Hertzen van Arvalis (projectleider namens LTO) weet niet hoeveel plaatsen LTO landelijk verwezenlijkt heeft, de regio's organiseren de stages. In de regio noord waren het zo'n 450 geregistreerde stages, “allemaal voor niet-groene leerlingen”, vertelt Margreet Jongema van Projecten LTO Noord. “Maar in de praktijk zijn het er vele malen meer, want er bestaan heel veel contacten tussen bedrijven en leerlingen of scholen waarbij wij geen actieve rol hebben gehad.”

Heel veel jongeren hebben de afgelopen jaren dus kennisgemaakt met het werk van groene organisaties en bedrijven. Winst: leerlingen kunnen meer respect voor de natuur krijgen, voor de land- en tuinbouw en het werk van de boer. Jongema: “Ze gaan het belang inzien van de land- en tuinbouw voor de wereldvoedselvoorziening, voor het landschap en de recreatie en het belang van natuurbeheer.” Van Hertzen: “Het is geen beroepsoriënterende stage, maar we zien het wel als een kennismaking met de sector en met

het werk in de sector. Leerlingen zijn vaak heel verrast als ze zien wat er gebeurt, met name in de glastuinbouw.” (Zie kader: onderzoek)

### Heel wat schakels

De organisaties hebben de afgelopen jaren veel energie gestoken in het opzetten van de stages. LTO heeft 86 concepten ontwikkeld voor stages op boerenbedrijven, op multifunctionele bedrijven, bij organisaties als LTO zelf en bij het meehelpen bij evenementen en beurzen. Ideeën van boeren zijn uitgewerkt, draai-boeken geschreven, vacatures opgesteld en er zijn werkafspraken tussen boeren en scholen gemaakt. De resultaten – alle concepten, draai-boeken en stappenplannen – staan op de websites van de regionale LTO's (LTO Noord, ZLTO en LLTB). Boeren en tuinders kunnen zelf via deze sites contact leggen met scholen, of andersom.

Ook de natuurorganisaties hebben niet stil gezeten. Onder de noemer Betrokken bij Buiten ontwikkelen de gezamenlijke natuurorganisaties, waarbij inmiddels ook andere organisaties zijn aangesloten, allerlei materiaal en bieden ze ondersteuning aan.

Ondertussen legden regionale vrijwilligerscentrales contacten tussen de scholen en de groene organisaties. Zo zijn er heel wat schakels actief om leerlingen een groene ervaring te geven.

### Verplichte kennismaking

Alle eerste- en tweedejaars leerlingen van de Christelijke scholengemeenschap Eekeringe in Steenwijk hebben afgelopen juni een groene stage gedaan. Karin en Hendrik Timmerman, respectievelijk voormalig leerkracht en melkveehouder in Blokzijl, ontvingen acht leerlingen en twee docenten. De gasten kregen een rondleiding op de boerderij en

gingen met tractor over het land. Ze leerden over weidevogelbeheer en de melkrobot. Ze deden een speurtocht, verplaatsten kalveren, grond en hooi en mestten de kalverhokken uit tot ze moe waren. Door de afwijziging in het werk hadden ze een mooie dag. En voor vijf leerlingen, die nog nooit op een boerderij waren geweest, was het extra leerzaam. Karin Timmerman wil vaker zo'n dag organiseren.

Andere leerlingen van de school werkten in de natuur. Snoeiden bomen in Havelte of stonden vijf uur te hooien in de Weerribben. “Dat snoeien vonden ze wel spannend,” vertelt stagecoördinator Sinie Koster, “maar vijf uur hooien vonden ze maar saai.” De school heeft de stage met de organisaties geëvalueerd en hun ervaringen doorgegeven, want over twee jaar wil ze weer alle eerste- en tweedejaars zo'n groene beleving geven. Zonder de verplichting via school zouden leerlingen minder makkelijk in contact komen met groen, vertelt Koster. “Van de derdejaars die zelf een stage moeten zoeken, kiest ongeveer tien procent voor groen, 25 procent als de zorgboerderijen worden meegerekend.”

### Op de apenrots

Het IKL Limburg (Landschapsbeheer) wil alle leerlingen in Limburg minimaal één dagdeel onderdompelen in de natuur. “Het gaat er om dat ze een echte ervaring hebben”, vertelt projectleider Jan Kluskens. “We sturen ze niet achter een gids aan om te horen wat voor bijzondere plantjes er groeien.” De leerlingen krijgen een probleem voorgelegd en mogen zelf bedenken hoe ze dat gaan oplossen. Ook al kiezen ze niet voor de meest efficiënte oplossing, ze mogen het zo uitvoeren. Kluskens: “We laten bewust kleine dingen fout gaan, daardoor leren ze.

“Pubers zijn niet geïnteresseerd in bijzondere plantjes, ze leren tijdens zo'n dag vooral veel over zichzelf”

Niet zozeer over hoe dingen werken in de natuur. De doorsnee puber heeft lak aan bijzondere beestjes, die is met hele andere dingen bezig. Ze leren op zo'n dag vooral over zichzelf. Waar zitten ze op de apenrots?"

Soms ontvangt de stichting driehonderd leerlingen op een dag. Dat vraagt om een goede voorbereiding en strakke organisatie: voldoende gereedschap, deskundige begeleiding, geschoolde vrijwilligers. De klassen worden buiten gezichtsafstand van elkaar aan het werk gezet. Er wordt goed gelet op arbo-eisen.

De aanpak in Limburg is vrij uniek. Op andere plekken doen leerlingen heel andere dingen en krijgen ze wel uitleg over de natuur. In Hooghalen ontwikkelden ze een plan voor een update van het Melkwegpad en Bospad nabij Kamp Westerbork. Op Texel hielden ze een schelpeneiland vrij van onkruid en kregen ze uitleg over het belang van binnendijkse brakwatergebieden.

### Minimaal één dagdeel

Kinderen leren over de waarde van natuur en over het belang van de land- en tuinbouw. Ze komen eens op plekken waar ze anders nooit komen, vindt Timmerman. Of besluiten om actief te worden als vrijwilliger, vertelt Koster. Ze leren vooral veel over zichzelf. Belangrijk, maar ook belangrijk genoeg om voort te zetten als er wordt bezui-

De eerste- en tweedejaars leerlingen van CSG Eekeringe volgen allemaal verplicht een groene stage in de natuur of op een boerderij



nigd op de maatschappelijke stage, als die straks niet meer wettelijk verplicht is?

Melkveehouderster Timmerman zou het zonde vinden als de stage verdwijnt, ze vindt het super dat leerlingen zien dat ze mensen blij kunnen maken met hun inzet, "ook in de zorg".

Van Herten van LTO ziet nog mogelijkheden: "Mocht de maatschappelijke stage verdwijnen dan kunnen we de ontwikkelde concepten nog inzetten in het kader van ons arbeidsmarktbeleid."

IKL Limburg blijft streven naar minimaal één dagdeel natuurbeleving voor alle Limburgse jongeren. Kluskens: "Pas in tweede instantie kijken we: waar halen we het geld vandaan?" Niet van De Philips van Horne Scholengemeenschap uit Weert, denkt stagecoördinator George Sonderkamp. "Prima dat het een verplichting is," vindt hij, "maar als die wegvalt, steken we er wat

mij betreft ook geen energie meer in."

Stagecoördinator Koster in Steenvijk vindt stoppen zonde van de energie. "Misschien kunnen we het dan in een kleinere vorm voortzetten, bijvoorbeeld in één leerjaar en binnen het vak maatschappijleer." De school doet al tien jaar aan maatschappelijke stage, ook toen het nog niet verplicht was. ■

Kijk voor links en downloads op [www.groenonderwijs.nl](http://www.groenonderwijs.nl) > vakblad editie 12

### Het effect van de MaS

In 2011 deed Meike van Ommeren voor de CAH in Dronten een afstudeeronderzoek naar het effect van maatschappelijke stages (MaS) in de agrarische sector bij niet-groene leerlingen. Ze ondervroeg zestien leerlingen op drie scholen. Het rapport is te downloaden via de site van LTO Noord. De belangrijkste conclusies:

- > 75% van de leerlingen (12) gaf aan (veel) kennis te hebben opgedaan van de sector.
- > Alle leerlingen van de twee meest stedelijke scholen hebben veel geleerd over de sector.
- > 14 van de 16 leerlingen kregen door de MaS een meer positief beeld van de sector.
- > 6 leerlingen (37,5%) gaven aan dat ze na de MaS interesse hadden in de sector; vooral het werken met dieren spreekt aan.